

**Az EMMI Speciális Gyermekotthoni Központban elhelyezettek önálló
életkezdési feltételeinek javítása” című pályázat keretében megvalósított
program tapasztalatait tartalmazó tanulmány**

A projekt célja volt, hogy a komplex programok hatására a gyermekvédelmi szakellátásban részesülők önfenntartó képessége fejlődjön, a sikeres családi életre felkészültebbé váljanak, szociális kompetencia szintjük emelkedjen, családi kapcsolataik erősödjenek, kialakuljon a szabadidő kulturált eltöltésének és az ismeretszerzésnek az igénye, vér szerinti családjai bekapcsolódjanak a fenti célokat szolgáló tevékenységekbe, valamint a velük foglalkozó szakemberek aktívan részt vegyenek a fenti célokat szolgáló tevékenységekben, ismereteket szerezzenek és képességeik fejlődjenek az önálló életre való felkészítés területén.

A projekt átfogó célja volt, hogy az otthonban élő, speciális ellátást igénylő fiatalok szociális kompetenciái fejlődjenek, a beilleszkedési zavarai enyhüljenek, és pszichés állapotuk rendeződjön. A projekt átfogó célja volt továbbá az iskolázottság arányának javítása, ezzel a társadalmi reintegráció megkönnyítése, az alapvető erkölcsi normák elfogadtatása. Mindezek közvetetten szolgálják szakmai képzettségük fejlődését is.

A projekt rész céljai a következők voltak:

- A célcsoport együttműködést és kooperációt segítő képességei fejlődjenek, képesség váljanak a munka világába való beilleszkedésre.
- Cél a résztvevők reális jövőképeinek kialakítása, elérendő célok megfogalmazása, cél, hogy olyan készségek birtokába kerüljenek, melynek segítségével reális életpályát vázolhatnak fel maguknak.
- az intézmény módszertani működésének megújítása, a sikerrel alkalmazott módszertanok, eljárások, programelemek beépítése a folyamatos munkamenetbe.
- a segítő munka meghatározása, egyértelműsíteni, hogy mikor mit kell a segítő szakembernek tennie a segített gyermekek érdekében.

Esztergomi Speciális Gyermekotthoni Központ, Általános Iskola és Szakiskola

EFOP-1.2.7-16-2017-00025

- kreatív problémamegoldó képességek fejlesztése, amely szolgálja a közvetlen célcsoportba tartozók alkalmazkodó képességét az élet minden területén.

- szexuális önismeret és partnerismeret fejlesztése, megfelelő felelősségérzet kialakítása

- az érzelmi, magatartásbeli és szociális fejlesztés, önbizalom és önbecsülés kialakítása mozgásterápia eszközeivel.

- érzelemkifejezés javítása, agressziókezelés, reszocializáció a közösségépítés erejével.

A gyermekvédelmi szakellátás missziója a gyermekek jogainak érvényesülése érdekében a védelem biztosítása a gyermekek számára a fejlődésüket akadályozó vagy hátráltató veszélyek ellen, családot helyettesítő ellátás biztosítása számukra továbbá a családi kapcsolatok támogatása és megerősítése, amelyek gyermekek mielőbbi hazakerülését szolgálják. A gyermekvédelem feladata, hogy az ország társadalmi, gazdasági, politikai és kulturális körülményei között a gyermekek szükségleteinek kielégítésére vonatkozó szabályokat megfogalmazza, továbbá az e szabályok szerint működő ellátórendszert kiépítse. Ez az ellátórendszer a gyermekvédelem, intézményrendszere differenciált és speciális. A szolgáltatások elemeinek professzionális megvalósulása a gyermekvédelem módszertana. A módszertan, definíciója szerint a megismerés eszköze, a valóság megértésének és a tanultak alkalmazásának eszköze, és a szabályok rendszere.

Az otthon nyújtó ellátás keretében különleges ellátást kell biztosítani a tartósan beteg, illetve fogyatékos gyermekek számára, továbbá speciális ellátást kell biztosítani a súlyos személyiségfejlődési zavarokkal küzdő, illetve súlyos pszichotikus vagy neurotikus tüneteket mutató gyermekek, a súlyos beilleszkedési zavarokat vagy súlyos antiszociális magatartást tanúsító gyermekkorú elkövetők, az alkohol, drog és egyéb pszichoaktív szerekkel küzdő gyermekek számára.

A gyermekek védelme a gyermek családban történő nevelkedésének elősegítésére, veszélyeztetettségének megelőzésére és megszüntetésére, valamint a szülői vagy más hozzátartozói gondoskodásból kikerülő gyermek, helyettesítő védelmének biztosítására irányuló tevékenység. A gyermekek védelmét pénzügyi, természetbeni és személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások, illetve gyermekvédelmi szakellátások, valamint e törvényben meghatározott hatósági intézkedések biztosítják. A szakellátás keretében kell biztosítani az ideiglenes hatállyal elhelyezett, az átmeneti és a tartós nevelésbe vett gyermek, otthon nyújtó ellátását, a fiatal felnőtt további utógondozói ellátását, valamint a szakellátást más okból igénylő gyermek teljes körű ellátását, valamint a gyermekvédelmi szakszolgáltatásokat. Otthon nyújtó ellátás keretében biztosítani kell az ideiglenes hatállyal elhelyezett, az átmeneti és a tartós nevelésbe vett gyermek számára a teljes körű ellátást, a

Esztergomi Speciális Gyermekotthoni Központ, Általános Iskola és Szakiskola

EFOP-1.2.7-16-2017-00025

családi környezetébe történő visszahelyezését előkészítő, családi kapcsolatainak ápolását segítő családgondozást, vagy ha ez nem lehetséges, az örökbefogadásának elősegítését, a családjába történő visszailleszkedéshez, önálló életének megkezdéséhez szükséges utógondozást.

A gyermekvédelmi szakellátásban részesülők esetében sérült az önálló életvitel eléréséhez szükséges motiváció, az autonómia, az érett személyiség kialakulása és a sikeres társadalmi beilleszkedés esélye. Ezek hiánya további súlyos, egyéni életvezetési problémákhoz vezet.

A fent felsorolt ellátási kötelezettségek kielégítésére, valamint a szükségletekhez igazodva kerültek kialakításra a programelemek és az azokat megvalósító szakemberek. A program hatásvizsgálata még nem készült el, azonban az egyes programelemek megvalósítása során a gyermekekkel foglalkozó szakemberek felé érkező visszajelzésekből, valamint a célcsoporton tapasztalható változásokból arra lehet következtetni, hogy a várt célt részben sikerült elérni. Az intézmény eddigi működése során nem volt lehetőség ilyen típusú és széles szakmai spektrumú programok megvalósítására, melynek egyrészt pénzügyi akadálya van az intézmény szigorú költségvetése miatt, valamint a szakmai tudás megosztásának hiányosságai okán. Az egyes projektelemeket elemezve teszünk kísérletet arra, hogy bemutassuk a program során szerzett tapasztalatainkat.

- Jövőkép kialakítását célzó programsorozat - "Te vagy a Jövő"

A programelem szerves részét képezi a többi programelemnek, és egyben megalapozta a gondolkodás fejlesztését, a kreativitás kibontakoztatását, melyet a program során további elemekkel bővítettünk. 8 óra időintervallumban játékos formában csoportoztunk a fiatalokkal, melynek keretében újragondolták a jövővel kapcsolatos elképzeléseiket és kimozdítottuk a passzív, sodródó életszemléletéből, hogy kezébe vehesse jövője irányítását. A "Kép - élmény fotó alapú művészetterápiás és élménypedagógiai" módszer segítségével dolgoztak a fiatalok a múltbéli emlékeik bevonásával a jövőképük kialakításával. A végső feladat a saját jövőképük pontosítása volt, valamint a fókuszálás a számukra fontos értékek irányába. A feladat egy személyes montázs készítése volt. Különböző újságokból kivágták az általuk kiválasztott témák alapján a szimpatikusnak tartott képeket, amelyekből összeállt egy személyes montázs, amely „én vagyok”, tehát magát a fiatalot, az ő érzelmeit személyesíti meg. Személyes szöveggel ellátva az elkészült kép (montázs) és a szöveg létrehoz egy önálló harmadik képet, amely az alkotó fiatalot legjobban szimbolizálja az általa fontosnak tartott kérdésekben. Látható volt, hogy a résztvevők magukénak érezték a feladatot, aktívan bekapcsolódtak a megvalósításban, amit élvezettel tettek. A feladat feldolgozása során szakember segítette a munkájukat, és átbeszélte az egyes momentumokat.

Esztergomi Speciális Gyermekotthoni Központ, Általános Iskola és Szakiskola

EFOP-1.2.7-16-2017-00025

- Kooperációs, kommunikációs képesség fejlesztését szolgáló programsorozat - "Mondod..., de hogyan? Érted?"

Ebben a programelemben a résztvevők kíváncsiak voltak arra, hogy mi fog történni itt, de viselkedésük tartózkodó volt. Szabályainkat megalkottuk nem túl aktív részvétellel. A nem minősítünk és a sértő beszéd elkerülése rendszeresen visszatérő probléma. A csoporton leképződtek az intézeti életből adódó státuszok. Az elméleti részeket nehezen viselték, ezért a fő hangsúlyt a demonstrációk és csoportos játékok feldolgozására helyeztük. A probléma kezelés szocializált típusaiból keveset alkalmaztak, kísértett korábbi életük és tapasztalataik, amelyek fizikai megoldásokat helyezték előtérbe. Érzelmek kifejezése alacsony verbális színvonaluk miatt frusztrációkat idézett elő. Meglepődve szembesültek vele, hogy a viselkedés a másik emberben miket vált ki. Gyakran elhangzott, hogy – én nem így gondoltam -. Gyakoroltunk olyan metakommunikatív formákat, amelyeket a minden napokban is alkalmazhatnak, ezek gyakorlását szívesen vették. A mimikai kifejezések bemutatása és gyakorlása vidáman zajlottak, a játékos formát többször is igényelték. A foglalkozásokon, amelyeken a verbális kommunikáció elemeit alkalmaztuk szembetűnő volt a helytelen artikuláció és beszédritmus zavara. Kezdetben gyakran vissza kellett kérdezni, hogy mire is gondol, később részben megtanultuk megérteni. Az írásos feladatoknál az íráskép eklektikus volta és a helyesírási szabályok figyelmen kívül hagyása rendszeres problémaként jelentkezett. Az empátia gyakorlatokat nehezen értelmezték és az empátikus viselkedést a gyengeség jelének tartották.

- Tanulás és Munkamotiváció felkeltését, fejlesztését segítő programsorozat- "Alkoss...!?"

Ebben a programban a speciális gyermekvédelmi gondoskodásban élő fiataloknál elsődlegesen nem a meglévő problémákra fókuszáltunk, hiszen azt látjuk és érezzük, sokkal inkább a meglévő értékeket erősítettük és új értékek megjelenését, létrehozását és azok személyiségbe való beépülését segítettük elő. A projekt keretében ehhez teremtettük meg azt a keretet, amely létrehoz egy alkotói teret, ahol egyszerre lehet jelen a valóság és a fantázia és lehetőség nyílik az alkotói folyamatban megjelenő megismerésre, elfogadásra a felelősség felvállalására, hogy időről időre visszatérjünk ide és foglalkozzunk, akarjuk, élvezzük, szeressük és tudjuk, hogy dolgunk van vele.

Az „Alkoss” programsorozatban az egyénekre fókuszálva sikerült minden résztvevővel külön-külön is foglalkozni és a tanulást, munkamotiváció felkeltését, fejlesztését a Képeslap projekten keresztül megvalósítani.

Szexuális felvilágosító célú programsorozat

Esztergomi Speciális Gyermekektől Központ, Általános Iskola és Szakiskola

EFOP-1.2.7-16-2017-00025

Az interaktív foglalkozásokat csoportonként 5 órában tartottuk, amelyek témája, nyelvezete, módszerei a fiatalok életkorához igazodott. A következő témákat dolgoztuk fel játékos formában: én és a testem, érintések, szexuális egészség és betegség, szerelem, a női és a férfi nemi működés, védekezés módok, nővé válni. Tekintettel arra, hogy a célcsoportban sok lány élt át szexuális abúzust, így igen aktuális volt számukra a témák feldolgozása. Kölsönösen sokat tanultunk egymástól a feladatfeldolgozások és beszélgetések során. Maga program lehetőséget biztosított nekik arra, hogy a szexuális abúzus élményeiken tudjanak dolgozni, és egy másik képet kialakítani önmagukról.

- Mozgásterápiás foglalkozás

A Mozgás és táncterápia során fejleszthetők a különböző tanulási nehézségek (pl. kinezetikus memória, mozgástervezés és kivitelezés összehangolása, tértudatosság, figyelem, szimbólumhasználat, absztrakciós képességek fejlesztésén keresztül). Ezen készségek alapvető fontosságúak az íráshoz, olvasáshoz, emlékezet fejlesztéséhez és az absztrakt/szimbolikus gondolkodás kialakulásához. Az érzelmi, magatartásbeli és szociális fejlődés segíti a diákokat magasabb intellektuális teljesítmény elérésében. A Mozgás- és Táncterápia egyik fontos eredménye lehet az önbizalom fejlődése, mely elengedhetetlen jó eredmények eléréséhez. Továbbá lehetőség volt a programelem segítségével, hogy a hiperaktív és figyelemzavaros diákok teret kapjanak, hogy kifejezzék aktív impulzusaikat és megtanulják kontrollálni őket, a szocializációs zavarokkal rendelkező fiatalok a terápiás csoporttámogató közegében visszajelzéseket kapnak társaiktól és új (verbális és nonverbális) kommunikációs stratégiákat próbálhatnak ki, a testképzavarral, fizikai rendellenességekkel küzdő tanulók a testtudati munkának köszönhetően egészségesebb viszonyt alakíthatnak ki a testükkel.

- Családon belüli kapcsolatokat támogató program - "Találkozás..."

A gyermekvédelmi szakellátásban részesülő fiatalok családi rendszerével való kapcsolattartás elősegítése, valamint annak minőségére irányuló fejlesztő beavatkozás a jelen program célja. volt. Ezekben a napokban a fiatalok bemutatták hozzátartozóiknak tudásukat és készségeiket előadás és kiállítás formájában, együtt étkeztek és közösen oldottak meg feladatokat, mely a közös gondolkodást és a problémamegoldás készségét kívánta erősíteni bennük. Mindezek mellett nagyon fontos volt a közös jó élmény megélése, a jó hangulat és vidámság közösségi élménye. A három telephelyen összesen 5 alkalommal tartottunk családi napot (Esztergom 2021.01.28. Pályaorientáció, 2021. 05.29. Gyereknap, 2021.05.18. Kulturális Fesztivál, Kalocsa 2021.05.27. Gyermek- és sportnap, Zalaegerszeg 2021.05.22. Családi nap). Az érezhető volt, hogy a szülők nehezen bevonhatóak az ilyen alkalmakra, ez

Esztergomi Speciális Gyermekotthoni Központ, Általános Iskola és Szakiskola

EFOP-1.2.7-16-2017-00025

külön odafigyelést, és rákészülést igényelt a szervezés részéről. A fiatalok lelkesen és aktívan vettek részt a programelemben, a sajátjukként kezelték annak megvalósítását.

- Közösségépítő, agressziókezelő tematikus csoportfoglalkozások

Az egyik gyakori probléma a gyermekotthonokban az agresszió jelenléte. A frusztráció, harag, tehetetlenség érzése agressziót válthat ki. Ha úgy érezzük, hogy akadályoznak a célunk elérésében, illetve nem tudjuk érvényre juttatni az akaratunkat, lehetséges, hogy agresszióval reagálunk. Ha agresszívvá válunk, akkor nehezebben tudjuk elérni a célunkat, mert a másik megretten és védekezésbe, vagy ellentámadásba lendül, valódi együttműködés nem tud megvalósulni. Agresszív fellépéssel a kapcsolatot nem tudjuk óvni, pusztán a saját igényeink, ösztönkésztetéseink hatására cselekszünk.

Gyakran egy adott helyzetben nem gondolkodunk, hanem elborítanak az érzelmek. Nem vagyunk robotok, nem lehet mindig tökéletesen mérlegelni és hideg fejjel dönteni, erre nem vagyunk képesek. Az azonban elvárható, hogy az esetek nagy többségében legalábbis egy pillanatnyi mérlegelést megejtünk, ezzel lehetővé téve azt, hogy mérlegre tegyük a kapcsolat fontosságát, és ha értékesnek találjuk ezt a kapcsolatot, akkor nem léphetünk fel agresszív módon, azt kezelni kell. Megtehetjük, hogy kilépünk az adott helyzetből, időt kérünk, kifejezésre juttatjuk, hogy később szeretnénk visszatérni a témára. A foglalkozásokon mozgásos és témafeldolgozásos formában kerestük az agresszió kezelésének és feldolgozásának lehetséges változatait. A résztvevő fiatalok játékos formában aktívan voltak jelen a programban, mely erősen gyakorlat orientált volt. Egy jó lehetőség volt arra, hogy ebben az irányban további foglalkozások valósuljanak meg számukra.

- Egyéni pszichoterápia- lelki traumán átesett, még tünetmentes gyermekek számára

Az ellátottak körében gyakori jelenség a szorongás a lelki traumák viselése, a szenvedélybetegségek különféle formája, a viselkedési addikciók, az önismeret hiánya. A program során legalább 10 fő számára biztosítottunk 100 órában egyéni pszichoterápiás foglalkozásokat.

A program sokat segített a fiataloknak egyéni traumáik elfogadásában és feldolgozásában, mely jelentősen kihatott az életükre.

- A célcsoporttal közvetlenül foglalkozók számára szemináriumok

A célcsoport esetében gyakori veszély az áldozattá válás. Az „áldozatok” azokat a személyeket jelentik, akik – egyénileg vagy közösen – sérelmet szenvedtek, beleértve a testi vagy szellemi sérülést, érzelmi szenvedést, gazdasági veszteséget vagy alapvető jogaik lényeges csorbítását olyan cselekmények vagy mulasztások által, amelyek sértik a tagállamokban érvényes büntetőtörvényeket, beleértve a

Esztergomi Speciális Gyermekotthoni Központ, Általános Iskola és Szakiskola

EFOP-1.2.7-16-2017-00025

hatalommal való bűnös visszaélést tilalmazó törvényeket. A kriminológia feladatai közé tartozik, a bűnözővé válás okaira adandó magyarázat, míg a viktimológiának az áldozattá válás folyamatát kell kutatnia. Nem kis jelentőségű annak tisztázása, mennyiben járultak hozzá az áldozat cselekedetei és tulajdonságai a bűncselekmény elkövetéséhez, azaz milyen az áldozat ún. viktimitási foka. Az áldozattá válást elősegíthetik: személyi kör, az ember kapcsolata a szociális környezettel, a képzettség, valamint a tér és az idő mint objektív adottságok. A személyi körbe sorolhatók a kor szerinti meghatározottság, az egészségi állapot, az áldozat helye a családban és a család struktúrája. Mindezeknek kiemelt a jelentősége. Az áldozattá válás kockázata nem azonos valamennyi gyermek esetében. Vannak lányok és fiúk, akik a sérelmükre elkövetett szexuális bűncselekmény szempontjából sebezhetőbbek. A célcsoporttal foglalkozók számára 4 alkalommal tartottunk 4 órában szemináriumi foglalkozást az áldozattá válásról és az áldozat segítségről. A szemináriumi beszélgetés során hangsúlyt kapott a nevelők részéről megélt tapasztalatok összegyűjtése, melyek az ellátottakkal való foglalkozások során keletkeztek. Továbbá foglalkoztunk a már kialakult helyzet kezelésének alternatíváival, a nevelők eszközeivel és lehetőségeivel a kezelésben. Az mindenképpen összegezhető, hogy szükségesnek látták a résztvevők az ilyen típusú konzultációs lehetőségeket és a tudásmegosztást.

Összegzés:

A megvalósított program célját tekintve fontos lépéseket tett annak érdekében, hogy az érintett fiatalok szociális kompetenciái fejlődjenek, a beilleszkedési zavarai enyhüljenek, és pszichés állapotuk rendeződjön. Az együttműködést és kooperációt segítő képességeik fejlődjenek, képesség váljanak a munka világába való beilleszkedésre. A reális jövőkép kialakításában, melynek segítségével reális életpályát vázolhatnak fel maguknak. Segített abban, hogy az intézmény módszertani működése megújuljon, a sikerrel alkalmazott módszertanok, eljárások, programelemek beépítésre kerüljenek a folyamatos munkamenetbe. A segítség lehetőségeinek újrafogalmazásában adott segítséget. A kreatív problémamegoldó képességek fejlesztésében nyújtott támogatást, amely szolgálja a közvetlen célcsoportba tartozók alkalmazkodó képességét az élet minden területén. A fejlesztő foglalkozások lehetőséget biztosítottak a résztvevőknek a szexuális önismeret és partnerismeret fejlesztésére, megfelelő felelősségérzet kialakítására, az érzelmi, magatartásbeli és szociális fejlesztésre, az önbizalom és önbecsülés kialakítására a mozgásterápia eszközeivel, az érzelemkifejezés javítására, agressziókezelésre, reszocializációra a közösségépítés erejével.

Esztergom, 2023.08.14.

Hegedűs Mária
intézményvezető

